

Wijsheid 2:10:20

Waarvan de vs. 12a, 17-20

Verdrukking van de rechtvaardige

10 Laten wij de rechtschapen arme tiranniseren en de weduwe niet ontzien en ons niet storen aan de grijze haren van de hoogbejaarde.

11 *Onze kracht* moet de maatstaf zijn van het recht, want wat zwak is dient kennelijk tot niets.

12 Laten wij de rechtschapene belagen, want hij is ons tot last en hij verzet zich tegen wat wij doen.

Hij verwijt ons overtredingen van de *Wet* en hij beschuldigt ons ervan dat wij afwijken van wat wij geleerd hebben.

13 Hij beroemt zich erop God te kennen en noemt zich een dienaar van de HEER.

14 Hij is een aanklacht tegen onze opvattingen geworden; het valt ons al zwaar hem te zien,

15 want zijn levenswijze is niet die van de anderen en zijn gedragingen zijn zonderling.

16 Hij ziet ons aan voor valse broeders en vermijdt onze wegen alsof ze onrein waren. Het einde van de rechtvaardigen prijst hij zalig en hij pocht dat God zijn *Vader* is.

17 Wij willen wel eens zien of zijn woorden waar zijn en ons overtuigen van wat er bij zijn heengaan gebeurt.

18 Want als de rechtvaardige een *zoon van God* is, dan zal die het voor hem opnemen en hem redden uit de hand van zijn tegenstanders.

19 Laten wij hem maar eens op de proef stellen met niets ontziende folteringingen, om zijn zachtmoedigheid te leren kennen en zijn geduld te toetsen.

20 Laten wij hem veroordelen tot een vernederende dood: er wordt toch over hem gewaakt, zoals hij beweert.'

'Rechtschapen arme' is hier *sarcastisch* bedoeld. Volgens de gangbare leer werd vroomheid met voorspoed gezegend¹. Het valt op hoe sterk de gegevens overeenkomen met wat we bij Christus zien gebeuren.

Vs. 16 laat ons zien hoe ook in het Eerste Verbond God reeds 'Vader' werd genoemd.

De verkorte lezing grijpt onmiddellijk in het leven. Wat hebben we eraan christen te zijn? Zijn we ook vaak niet verontwaardigd als iemand ons wijst op inconsequenties? Daarmee beginnen de lezingen.

Je noemt je rechtvaardig. Je noemt God je 'Vader'. Dat is de beleerende kijk op de tekst.

De andere kijk is dat wie het niet poogt goed te zijn te zijn de goede bedoelingen tracht te *ondergraven* door verdachtmakingen.

Wat ons nog raker treft is de vraag kunnen wij wel het goede laten 'goed' zijn? Laten wij het wel aan God over.

Geloven we wel dat God – wat we ook ervaren – aan onze kant staat en dat het goede zal overwinnen.

Jac. 3:13-18; 4:1-10**De wijsheid van boven**

3

13 Als iemand onder u voor wijs en verstandig wil doorgaan, moet hij dat waarmaken door een voortreffelijke levenswandel, door daden van wijze *zachtmoedigheid*.

14 Maar als u in uw hart bittere jaloezie en eerzucht koestert, laat dan de grootspraak achterwege, die in strijd is met de waarheid.

15 Die wijsheid komt niet van boven, ze is aards, ongeestelijk, ja duivels.

16 Want waar jaloezie en eerzucht heersen, daar treft men ook onrust en allerlei minderwaardige praktijken aan.

17 De wijsheid van boven is vóór alles zuiver, maar ook vredelievend, vriendelijk, altijd voor rede vatbaar, rijk aan barmhartigheid en aan vruchten van goede werken, onpartijdig en oprecht.

18 De vrucht van de *gerechtigheid* wordt in vrede gezaaid voor hen die *vrede* stichten.

4

1 Waar komen bij u die vechtpartijen en ruzies uit voort? Toch alleen uit uw eigen hartstochten, die u niet met rust laten?

2 U begeert wat u niet hebt. U moordt en u zet uw zinnen op wat u niet kunt krijgen. Dan gaat u vechten en strijden. U hebt niets, omdat u niet bidt.

3 En als u bidt, krijgt u niets, omdat u verkeerd bidt, met de bedoeling namelijk om wat u krijgt, uit te geven voor uw eigen hartstochten.

¹ Wijsheid 1,12.

4 Trouwelozen, weet u niet dat vriendschap met de wereld *vijandschap* met God betekent? Wie met de wereld bevriend wil zijn, maakt zich tot vijand van God.

5 Of meent u dat de Schrift zonder reden zegt: Vol najver verlangt Hij naar de Geest die Hij in ons liet wonen?

6 Des te rijker is dan ook de genade die Hij ons geeft, volgens het woord van de Schrift: God weerstaat de hoogmoedigen, maar aan de nederigen geeft Hij genade.

7 Onderwerp u dus aan God. Bied weerstand aan de duivel en hij zal voor u vluchten.

8 Nader tot God en Hij zal u naderen. Reinig uw handen, zondaars; zuiver uw hart, weifelaars.

9 Erken uw ellende, treur en ween. Laat uw lachen in rouw en uw vreugde in droefheid verkeren.

10 Verneder u voor de Heer en Hij zal u verheffen.

11 Broeders en zusters, spreek geen kwaad van elkaar. Wie kwaadspreekt van zijn broeder of hem veroordeelt, spreekt kwaad van de wet en veroordeelt de wet. Als u de wet veroordeelt, handelt u niet naar de wet, maar werpt u zich op als haar rechter.

12 Er is maar één wetgever en rechter: Hij die de macht heeft om te redden en in het verderf te storten. Maar u, wie bent u, dat u over uw naaste oordeelt?

Het tegengestelde aan de 'wijze' levenswijze wordt hier ongeestelijk²: genoemd. 'Ongeestelijk' in de zin van: 'verstoken van het pneuma (de Geest)'. We verwijzen hier naar wat we reeds aanduiden wanneer het over wijsheid ging. De wijsheid van boven is de 'vreze des Heren'. Die wijsheid komt 'van boven', is geestelijk. Waarschijnlijk bestrijdt de schrijver in deze passage een gnostische wijsheid, die er zich juist op liet voorstaan 'pneumatisch', geestelijk te zijn. We leven in een maatschappij met nogal wat aandacht voor de oosterse wijsheden, die inderdaad ook niet zo materialistisch zijn. Daarom brengen ze ons nog niet in contact met de H. Geest. Het 'Al' is niet hetzelfde als God.

Afgunst en najver (nijd) worden nogal eens samen genoemd³. 'Moorden' is het gevolg van die innerlijke houding. In de vertaling schrijft men 'trouwelozen', letterlijk staat er 'overspeligen'. De afval van God door een slecht en werelds leven wordt voorgesteld als echtbreuk⁴. Gods liefde voor de gelovige is exclusief, vol najver waakt Hij over zijn gave(v. 5).

3:13 Volgens Jacobus kun je altijd Spreuken en Wijsheid misbruiken. Daarin volgt hij Paulus⁵. De wijsheid is niet van ons.

σοφος και επιστημων. 'Σοφος' is de praktische wijsheid van de leraar. 'επιστημων' is de kunde van de expert. Wie van het geloof beweert dat het om 'blind geloof', 'geloof zonder verstand' gaat die zal hier wel iets anders lezen. Reeds in het Eerste Verbond waren Gods kinderen erop voorzien dat het niet ging over 'hulpeloze' 'onverstandigen' In Deut. Schrijft de H. Geest 'Wijs daarom uit elke stam verstandige, kundige en ervaren mannen aan; dan zal ik die als uw leiders aanstellen⁶.

εκ της καλης αναστροφης. Zich gedragen als wijze mensen, mensen van de vreze des Heren, is niet met woorden alleen. Je toont het ook met je gedrag. Daden zijn duidelijker dan woorden⁷. Jacobus verwijst naar de 'zachtmoedigheid' van de bergrede⁸. Geen zachtmoedigheid zonder realisme. Die *zachtmoedigheid* blijkt een juk te zijn. En een bepaalde last, maar verzachtend als het om lasten dragen gaat⁹.

De tijd van de Messias was volgens oud Joodse begrippen een tijd van 'vrede, *deemoed, zachtmoedigheid*'. We lezen in Zacharias: 'Jubel, dochter van Sion, juich, dochter van Jeruzalem! Zie, uw koning komt naar u toe, hij is

² 1 Kor 15,44 en 45.

³ 1 Mak 8,16 16 'Elk jaar vertrouwden zij het bestuur en beheer van heel hun gebied toe aan één man, aan wie iedereen gehoorzaamde zonder nijd of afgunst'

⁴ Hos 2; Ez 16; Js 57,3, '3 Kom dichterbij, zonen van de heks, gebroed van echtbrekers en hoeren.

⁵ 1Kor 1:5,17; 2:1-3:20

⁶ Deut. 1:13,15; 4:6

⁷ SVV 1 Peter 1:15 'Maar gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, [zo] wordt ook gijzelf heilig in al [uw] wandel;'

⁸ Mattheus 5:5.

⁹ Mattheus 11:29 Neem mijn juk op en kom bij Mij in de leer, omdat Ik zachtmoedig ben en eenvoudig van hart, en u zult rust vinden voor uw ziel.

rechtvaardig en zegevierend; hij is nederig, hij rijdt op een ezel, op een veulen, het jong van een ezelin¹⁰. Ook Mattheus kent die tekst¹¹.

3:14 ζηλον πικρον. 'Ζηλος'¹¹, dweperig, bitter, geen gewone jaloersheid. De moderne psychologie probeert duidelijk te maken dat jaloersheid ook een natuurlijk menselijke neiging is. Moeten we echter niet opletten met die vanzelfsprekendheid? Jaloersheid die gevoed wordt, jaloersheid zonder rem, streelt en verdiept onze egoïstische verlangens. Het is als met de kennis zoals Paulus het in de eerste zin van de eerste Korinthiërbrief zegt 'Wij allen bezitten de gave van de kennis, maar kennis alleen leidt tot eigenwaan; het is de liefde die opbouwt'. De wortels van de 'bitterheid' zitten in het 'nooit genoeg'. Als we 'streven naar vrede met alle mensen en naar een heilig leven, dan zullen we de Heer zien'¹². De afwezigheid van 'tobben om een el aan ons leven toe te voegen', weerhoudt ons van 'Alle wrok, drift, woede, geschreeuw en gevloek, kortom: alle boosaardigheid'¹³.

Voor de leraar is hoogmoed een tegenindicatie van zijn wijsheid. Het zijn niet de hoge woorden maar 'wat uit het hart komt εν τη καρδιαι υμων. Dat de mens siert. Blufpoker is tegenreclame. Zelf liegen terwijl je de waarheid hoog prijst is de zekerste weg om niet meer te worden geloofd¹⁴.

3:15 κατερχομενη ανωθεν. De wijsheid van boven is al meer gecommentarieerd. Al wat waar is komt van God. Al wat waar is zal zichzelf bewijzen. De waarheid zal van de daken verkondigd worden. Want wat jullie in het donker zeggen, zal men in het licht horen; en wat jullie elkaar binnenskamers in het oor fluisteren, zal men van de daken verkondigen¹⁵. De aardse wijsheid geeft zijn beperkingen, de hemelse nog meer¹⁶. Die wijsheid kan alleen uit God.

Πσυχικη Fysisch. En δαιμονιωδης Duivels.

3:16 ακαταστασια In wanorde¹⁷, is eigenlijk sterker dan onrust. In tegenstelling met de vrede brengt die andere leefwijze geen vrede, maar 'niet meer weten waar men staat', 'het noorden kwijt zijn', 'wanorde in de geest' en 'niet meer thuis komen'. Je praktijk is in 'faling' φαυλοψ.

3:17 επειτα ειρηνικη. De vrede staat concreet en duidelijk in het vaandel. Eerlijk op de draad, rechtgeaardheid gaat aan de vrede vooraf. Gerechtigheid is de binnenkant van het recht dat vrede sticht. 'Uw vriendelijkheid moet bij alle mensen bekend zijn. De Heer is nabij'¹⁸. De 'tsadik', de 'gerechte', die via de vrede des Heren, vredestichter wordt weet dat zijn wijsheid een 'gave' is. Verder zal Jacobus ook zeggen die er niet om bidt krijgt ze niet.

επιεικης. 'εικος', redelijk, fair, als een gentleman, evenwichtig.

ευπειθης. Meelevend, genaakbaar.

ελεους. Barmhartig, breedhartig, praktisch behulpzaam.

De wel bekende vruchten van de gerechtheid, de vruchten van de goede boom 'daden, geen woorden'¹⁹ – eigenlijk de 'schone' vruchten - καρπων αγαθων./ Καλοι καρποι ανυποκριτος. Ook Jezus is allergisch voor de hypocrisie, schijnheiligheid. 'Uw liefde moet oprecht zijn. Verfoei het kwaad, houd vast aan het goede'²⁰.

3:18 εν ειρηνη σπειρεται. Jacobus houdt vol enkel in vredelievendheid worden de vruchten van de gerechtigheid geplukt.

τοις ποιουσιν ειρηνην. De volgelingen van Jezus zijn actieve vredestichters. Zoals Jezus geen scheidingsmuur meer wilde. 'Want Hij is onze vrede, Hij die de twee werelden één gemaakt heeft, en de scheidingsmuur heeft

¹⁰ Zacharias 9:9. Zef 2,1; 3,12.

¹¹ Mattheus 21:5 Zeg tegen de dochter Sion: zie, uw koning komt naar u toe, zachtmoedig en zittend op een ezel, op een veulen, het jong van een lastdier.

¹² Heb 12:14

¹³ Ef 4:31

¹⁴ Rom 1:18f., 2:18,20. Die waarheid onderdrukken zijn zelf de oorzaak van het efeit dat de waarheid niet aangenomen wordt. 'Vs.18 Maarvan de hemel uit openbaart zich Gods toorn over de goddeloosheid en ongerechtigheid van allen die door hun ongerechtigheid de waarheid onderdrukken.'

¹⁵ Lucas 12:3.

¹⁶ Joh. 3:12 Als jullie al niet geloven wanneer Ik spreek over de dingen van de aarde, hoe zullen jullie dan geloven wanneer Ik spreek over de dingen van de hemel?' – Fil. 3:19 'Hun einde is de ondergang, hun god is hun buik, ze stellen hun eer in schande, zij hebben hun zinnen gezet op het aardse.'

¹⁷ Want 1 Kor. 14:33 'God is geen God van wanorde, maar van vrede. Zoals in alle gemeenten van de heiligen.'

¹⁸ Fil 4:4. – Petrus 2:18 'Slaven, schik je vol ontzag naar je meesters, niet alleen als zij goed en vriendelijk zijn, maar ook als zij lastig zijn'

¹⁹ Mt 7:17f.

²⁰ Ro 12:9. – en vs. 'Leef in harmonie met elkaar. Wees niet hooghartig, maar wijd u aan eenvoudige taken. Houd uzelf niet voor wijs.'

neergehaald, door in zijn vlees de vijandschap, de wet met haar geboden en verordeningen, te vernietigen. Hij heeft vrede gesticht door in zijn persoon uit die twee één nieuwe mens te scheppen.²¹ Zo is de liefde nu de actieve en dynamische norm. Christenen doen vrede, werken aan de vrede. Ειρηνοποιεῶ, Het uiteindelijk doel, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, betekent eveneens 'om door Hem alles met zich te verzoenen en vrede te stichten door het bloed, aan het kruis vergoten, om alle wezens in de hemel en op de aarde door Hem te verzoenen'²².

4:1 πολέμοι. ἡ μάχη. ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν. Oorlog en ruzie vanuit uw goesting om oorlog te voeren. τῶν στρατευομένων vanuit uw bewuste strategie. We zijn er niet genoeg op gezet een strategie uit te bouwen zoals het zou moeten tegen de vijand van ons geestelijk leven, maar we bekoststoven spanningen ondereen²³. En dat is de beste voedingsbodem is juist niet tot de vrede te komen.

4:2 Alles hangt samen met een ongebreidelde bezitsdrang. φοινευετε και ζηλουτε. Dat is dodend en beneemt al onze daadkracht. We verlangen altijd meer, maar oriënteren ons niet altijd ondubbelzinnig naar de hoogste gaven! 'Maar eerst wijs ik u een buitengewoon voortreffelijke.' Zegt Paulus voor hij het loflied van de liefde zingt²⁴. Het is eigenlijk gemakkelijk. οὐκ εχετε δια το μη αιτεισθαι ὑμας. Omdat je niet erom vraagt, er niet op gesteld zijt, krijg je het niet. M.a.w. je wil 'hebben', 'bezitter zijn', 'schepper zijn'. Maar we zijn hier slechts 'rentmeesters'²⁵. Vraag je dus niet bezorgd af: 'Wat zullen we eten? Wat zullen we drinken? Wat zullen we aantrekken²⁶?' Dat betekent niet dat we moeten verkommeren. Het evangelie zegt ook: 'Kom allen naar Mij toe die afgemat en belast zijn, en Ik zal u rust geven²⁷.' We moeten beseffen dat we alles in dankbaarheid 'krijgen'.

4:3 διοτι κακως αιτεισθε. Slecht bidden = voor zichzelf bidden, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανησητέ, om je eigen lust uit te pluizen²⁸, met je hoofd vol om materiële zorgen.

4:4 μοιχαλιδες. De overspeligheid van het volk wordt in het Eerste Verbond meer genoemd. In de Tweede Korintherbrief bouwt Paulus voort op die beeldspraak²⁹.

φίλος θεου 'vriend van God', is een term door Jacobus al eerder gebruikt in verband met Abraham³⁰. Het is het een of het ander of je leeft 'geestelijk', je hebt betrouwen in het Woord, daadwerkelijk, geloof + werken, en dan ben je 'vriend' van God, in het andere geval ben je vijand.

4:5 ἡ γραφή. Het woord³¹, de schriften, voor ons 'het Evangelie'. Hier zijn de schriften wat toen aan bijbelboeken bestond. JHWH is volgens die schriften een 'jaloerse' God. Een moeilijke passage. In Genesis lezen we reeds over Gods ontgoocheling in de mens³². 'Buig u niet voor hen neer en bewijs hun geen goddelijke eer, want Ik, de HEER uw God, Ik ben voor hen die Mij haten een jaloerse God die de schuld van de vaders wreekt op hun kinderen, tot de derde en vierde generatie³³. 'Jaloers zijn' is precies die houding waarbij men De houding van iemand geen afstand van iemand of iets wil doen, omdat men eraan gehecht is³⁴. Het klinkt hard wat we in deze woorden horen. Maar laten we nu eens ophouden met JHWH, God, onder de mensen te klasseren.

²¹ Ef 2:14-15.

²² Kol.1 20.

²³ 1 Petrus 2:11.

²⁴ 1Kor. 12:31.

²⁵ SVV Mattheusw 20:8 Als het nu avond geworden was, zeide de heer des wijngaards, tot zijn rentmeester: Roep de arbeiders, en geef hun het loon, beginnende van de laatsten tot de eersten. SVV Luke 16:1 En Hij zeide ook tot Zijn discipelen: Er was een zeker rijk mens, welke een rentmeester had; en deze werd bij hem verklaagd, als die zijn goederen doorbracht. Onze Willebrord vertaald in Mattheus door 'arbeiders'.

²⁶ Mt 6:31-33.

²⁷ Mt. 11:28.

²⁸ Hetzelfde werkwoord wordt gebruikt bij de toerenbouwer, Lu 14:28. In de lijn van het tobben om nog een paleis bij.

²⁹ 2Co 11:1f; Eph 5:24-28.

³⁰ Jacobus 2: 23 'Zo ging het woord van de Schrift in vervulling, dat luidt: Abraham geloofde God en het werd hem als gerechtigheid aangerekend; en hij werd Gods vriend genoemd.'

³¹ Gal 3:8; Jac 2:23.

³² Gen 6:3-5 (waar JHWH spijt heeft dat Hij de mens gemaakt heeft en overweegt hen van de aarde te doen versdrijven); Isa 63:8-16 (Hoe ontrouw is dat volk? Wat hebt U er niet voor gedaan?).

³³ Ex 20:5.

³⁴ Jes 42:8; Dt 4,24; 5,9; 6,15; 32,16.21.

Ten eerste zijn barmhartigheid is groter dan zijn rechtvaardigheid. Hij straft 'tot de derde en vierde generatie', maar belooft 'tot aan de duizendste generatie': Verder in Exodus lezen we 'die goedheid bewijst tot in de duizendste generatie, die misdaden, overtredingen en zonden vergeeft, en een schuldige niet ongestraft laat, maar de misdaden van de vaders straft in hun kinderen en kleinkinderen, in de derde en vierde generatie³⁵.'

We kunnen hier natuurlijk denken dat het Evangelie kinderen laat verantwoordelijk zijn, of op zijn minst de gevolgen dragen van wat hun ouders hebben gedaan. Evenz'eer als de spreuk 'de appel valt niet ver van de boom' moeten we die al te vaste opvattingen in vraag stellen. Ook de schrift zelf is daar niet formeel in. Lezen we niet bij Jeremia: 'In die tijd zegt men niet meer: 'De vaders eten onrijpe druiven, en de tanden van de kinderen zijn er stroef van.' We mogen hier wellicht in zien dat ook de profeet 'persoonlijke schuld' aanvaardt. De straf, de uitwerking van JHWH's jaloersheid omwille van de fouten van voorouders wordt in de marge gecorrigeerd en gevrijwaard van een heidense opvatting over een louter wrekende God. JHWH heeft de mens van harte (barmhartig) een vrije wil gegeven³⁶. De mens kan de goede daden die hij doet in eigen regie uitvoeren, er eer van halen, als hij maar blijft beseffen dat hij het leven gekregen heeft. Zo JHWH jaloers moest zijn zoals een mens jaloers is dan zou hij ons die vrije wil niet gegund hebben.

4:6. ὁ θεος ὑπερηφανοις ἀντιτασσεται. De 'weerspanningen', de hoogmoedigen, die in dezelfde opsommig genoemd worden met 'die God haten'³⁷ die weerstaat Hij. We denken spontaan op de zinnen van het Magnificat.

4:7 ὑποταγητε οὐν τῷ θεῷ. Het werkwoord is uit de militaire woordenschat. 'Salueren' zou een vrije vertaling kunnen zijn. Tien maal wordt hier de zelfde werkwoordvorm (aorist imperatief) gebruikt de versen 7-10³⁸. Duidelijke aanmaningen van Jacobus. Weerstand bieden aan de duivel, ἀντιστητε δε τῷ διαβόλῳ. Anti zijn, maar ook anti blijven, stand houden³⁹. Zoals Jacobus hoger al duidelijk maakte het ligt eraan welke kant je kiest. Kies je de kant van de duidel, de hoogmoed, het verslaafd zijn aan lust en bezitterigheid dan ga je de verkeerde kant uit, dan gaat het de verkeerde kant uit zo raak je verder van God weg. In het andere geval nader je tot God. De uitdrukking die men gebruikt is dezelfde die voor de priesters in de liturgie gebruikt wordt. Hiermee is uitdrukkelijk verwezen naar rituele reinheid voor de eredienst⁴⁰. καθαρισατε χειρας. Het is als in de psalmen: 'Wie zijn handen schoon en zijn hart zuiver houdt, wie niet tot afgoden bidt en wie niet zweert bij vreemde goden⁴¹'. ἐγγισατε τῷ θεῷ⁴². We hebben de neiging als het over Joodse reinheid gaat het over hun 'uiterlijke reinheid te hebben'. De psalmen maken ons duidelijk dat het ook om een rein hart gaat.

'ἀγνισατε καρδιας'. Ook hier refereert Jacobus onmiddellijk naar het hart. Ook vroeger al in hoofdstuk 3: 17 veronderstelt hij een innerlijke houding. Een innerlijke houding die ook oog heeft voor uiterlijke consequenties. Met die reinheidsvoorschriften ging men niet minder consequent om. Dit is duidelijk in Handelingen: 'Maar wat de heidenen betreft die tot geloof zijn gekomen, wij hebben hun ons oordeel al meegedeeld: zij moeten zich onthouden van afgodenvlees, bloed, verstikt vlees en ontucht⁴³'.

4:9 Wenen met de wenenden, treuren omdat nog niet alles in Christus in verzameld, teneergeslagen, 'met een vermorzeld hart⁴⁴'

Verneder U, κατηφειαιύ sla uw ogen naar beneden. Zoals de tollenaar in de parabel⁴⁵.

³⁵ Ex 34:7.

³⁶ Ez. 18, vooral 19-20. vs.19 U vraagt: 'Waarom hoeft de zoon niet te boeten voor de ongerechtigheid van zijn vader?' Omdat de zoon naar recht en wet gehandeld heeft en al mijn geboden nauwgezet onderhouden heeft, blijft hij in leven. Vs. 20 Alleen de zondaar zelf zal sterven. De zoon hoeft niet te boeten voor de zonden van zijn vader en de vader niet voor de zonden van zijn zoon. De rechtvaardigheid zal alleen de rechtvaardige worden aangerekend en de slechtheid alleen de slechte mens.

³⁷ SVV Romeinen 1:30 'Oorblazers, achterklappers, haters Gods, smaders, hovaardigen, laatdunkenden, vindere van kwade dingen, den ouderen ongehoorzaam.'

³⁸ ὑποταγητε, ἀντιστητε, ἐγγισατε, καθαρισατε, ἀγνισατε, ταλαιπωρησατε, πειθησατε, κλαυσατε, μετατραπητω, ταπεινωθητε

³⁹ 1Petrus 5:8f.; Ef. 6:11f.; Lucas 10:17.

⁴⁰ Ex 30:19-21; Mr 7:3,19.

⁴¹ Ps 24:4.

⁴² LXT Exodus 19:22: 'καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες κυρίῳ τῷ θεῷ ἁγιασθήτωσαν μήποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος - Ook de priesters, die anders tot de HEER naderen, ook zij moeten op een afstand blijven; anders zal de toorn van de HEER over hen losbarsten.'

⁴³ Hand. 21:25.

⁴⁴ Ps 51:19: 'Een berouwvolle geest is een offer voor God. Een rouwmoedig, vermorzeld hart, zult U, o God, niet verwerpen'.

⁴⁵ Lucas 18:13.

4:10 Zoals in Mattheus 'Wie zich dus klein maakt als dit kind, die is de grootste in het koninkrijk der hemelen'⁴⁶.
 ὑπώσσει ὑμας. Wie zich vernedert zal verheven worden⁴⁷.

4:11 μη καταλαλιετε ἀλλήλων. Geen kwaadspreken van mekaar. Als je hoger denkt dan de andere dan denk je dat je de Schepper bent. Het bezit is niet absoluut voor U, en zeker de medemens niet.

οὐκ ποιητής νομοῦ, ἀλλὰ κριτής. In plaats van een beoefenaar van de Wet te zijn, denk je dat je de rechter mag zijn over de andere.

4:12 ὁ νομοθετής. Er is maar één Wetgever, één Schepper. Ps 9:20. Cf. νομοθετέω JHWH heeft het allemaal in handen⁴⁸.

Marcus 8:30-50

Onderricht aan de leerlingen

30 Ze gingen daar weg en trokken door Galilea. Hij wilde niet dat iemand het te weten kwam,

31 want Hij was bezig met onderricht aan zijn leerlingen. Hij zei tegen hen: 'De Mensenzoon wordt uitgeleverd en valt in de handen van mensen. Ze zullen Hem doden, en drie dagen na zijn dood zal Hij opstaan.'

32 Ze begrepen dat woord niet, maar ze durfden Hem er ook niets over te vragen.

33 Ze kwamen in Kafarnaüm. Thuis vroeg Hij hun: 'Waar hadden jullie het onderweg toch over?'

34 Maar ze zwegen, want ze hadden onderweg ruzie gehad over de vraag wie de grootste was.

35 Hij ging zitten, riep de twaalf en zei hun: 'Als iemand de eerste wil zijn, zal hij de laatste van allen zijn en de dienaar van allen.'

36 Hij haalde er een kind bij, zette het in hun midden, sloeg er zijn armen omheen en zei tegen hen:

37 'Wie een van zulke kinderen ontvangt in mijn naam, ontvangt Mij. En wie Mij ontvangt, ontvangt niet Mij, maar Hem die Mij gezonden heeft.'

38 Johannes zei tegen Hem: 'Meester, we hebben iemand in uw naam demonen zien uitdrijven, en wij hebben hem tegengehouden, omdat hij geen volgeling van ons was.'

39 Maar Jezus zei: 'Houd hem niet tegen, want iemand die in mijn naam een machtige daad verricht, zal niet gauw kwaad van Me spreken.'

40 Immers, wie niet tegen ons is, is vóór ons.

41 Want als iemand je een beker water geeft omdat jullie van Christus zijn, Ik verzeker jullie, zijn loon zal hem niet ontgaan.

42 Wie één van deze kleinen die op Mij vertrouwen ten val brengt, kan beter met een molensteen om zijn nek in zee geworpen worden.

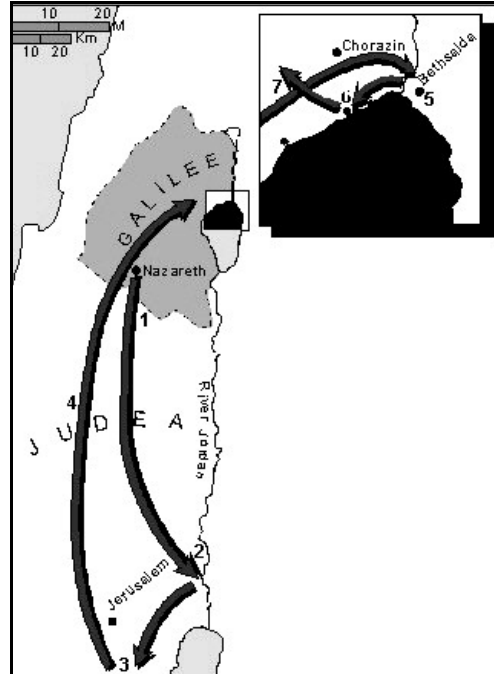
43 Als je hand je ten val brengt, hak haar dan af; je kunt beter verminkt het leven ingaan dan met twee handen in de hel verdwijnen, in het onblusbaar vuur.

45 Als je voet je ten val brengt, hak hem dan af; je kunt beter kreupel het leven ingaan dan met twee voeten in de hel gegooid worden.

47 Als je oog je ten val brengt, ruk het dan uit; je kunt beter met één oog het koninkrijk van God ingaan dan met twee ogen in de hel gegooid worden,

48 waar hun worm niet van ophouden weet en het vuur niet dooft. 49 Want iedereen zal met vuur gezouten worden.

50 Zout is iets goeds. Maar als het zout *zouteloos* wordt, waarmee zul je het dan weer zout maken? Heb zout in jezelf, en leef in vrede met elkaar.'

⁴⁶ Mattheus 18:4.

⁴⁷ Mt 23:12; Lu 14:11; 18:14.

⁴⁸ Deut 32:39; Erken dan dat Ik het ben, Ik alleen; er is geen God buiten Mij. Ik° ben het die dood maakt en levend. Ik sla wonden en heel ze ook weer. Er is niemand die redt uit mijn hand. 1Sa 2:16; 2Ki 5:7.

Het onbegrip van de leerlingen is in Mc een telkens terugkerend thema⁴⁹.

In Capharnaüm is Jezus thuis Het huis is in Mc vaak de plaats voor onderricht aan de leerlingen; ook binnen het reisverhaal⁵⁰.

'Met vuur gezouten': Deze beeldspraak is ontleend aan het ritueel van het offer, dat met zout vermengd of bestrooid werd⁵¹; vgl. Sommige tekstgetuigen lezen: 'Elk offer zal met zout gezouten worden.'

9:30 - ουκ ηθελεν ινα τις γνοι. Hij wou niet dat iemand het wist dat Hij Zoon van God was. Hij had Caesarea Philippi verlaten en kwam nu in Galilea.

9:31 εδιδασκειν γαρ In vertrouwen geeft hij opnieuw (?) de voorspelling van zijn dood en verrijzenis. – 'na drie dagen' 'de derde dag'⁵².

9:32 Ze begrepen er niets van, spijs de Taborervaring. Marcus zegt zelf dat ze geen uitleg durfden vragen εφοβουντο αυτου επρωτησαι Geen uitleg durven vragen is één. Het protest van Petrus 'dat zal niet gebeuren, nl. dat ze U zullen overleveren' is een ander gegeven.' Maar Hij keerde zich naar zijn leerlingen, keek hen aan en berispte Petrus: 'Weg daar, achter Mij, satan, want jouw gedachten zijn niet Gods gedachten, maar die van mensen'⁵³.

9:33 Hun onbegrip is des te funester als we erbij nemen dat ze de inlichtingen verkeerd decoderen. Ze hadden wellicht gehoopt de verschillen in het verhaal wat bij te werken. Dat wie boven de ladder stond zou moeten naar beneden komen om zelf te stijgen.

9:35 Over de nederigheid waar we bij Jacobus al over praatten heeft ook Jezus het. Hij is kind van Zijn tijd. Hij kent de Joodse traditie en hij wil hun hardhartigheid doorbreken op de gekende originele manier. Het kind ontvankelijk en ontwapenend moet een illustratie zijn van hoe open een leerling moet zijn. Zoals bij Jacobus al duidelijk was dat de menselijke hoogmoed onverstandig is en niet wijs, zo laat Marcus Jezus ook zeggen dat wie zich vooraan plaatst misschien nog de kleinste is.

Bij Lucas staat er 'Omdat Jezus wist wat er in hen omging, haalde Hij een kind naar zich toe'. Hier bij Marcus 'hij nam het in zijn armen', 'εναγκαλισαμενος''', 'sloeg zijn armen eromheen'⁵⁴.

9:37 Het moet een bijzonder harde noot zijn voor Jezus om te ondervinden dat Zijn aanbevelingen maar zo lang duren. Pas heeft Hij hen gewaarschuwd voor 'pretentie' en ze zijn al weer aan het discussieren over de eerste plaats⁵⁵. Over heel de lijn zijn ze voor kinderen niet sympathiek⁵⁶.

9:38 οτι ουκ ηκολουθει ημιν. Johannes interpreteert Jezus' woorden vanuit een heel bekend patroon. Mensen die denken dat ze zich mogen als rechter op stellen tegenover een ander. Hij heeft met andere woorden ook niet begrepen tot hoever onze ontvankelijkheid moet gaan.

Onze God is wel een 'jaloerse God', maar als iets goed dan zal dat goede zijn beloning niet ontlopen, m.a.w. wij gaan niet moet zorgen dat het niet verloren gaat. We moeten ook niet zorgen dat wie door het slechte gebeten is de kans niet krijgt om zich te beteren. Al is God een 'jaloerse God' (Het is ons voordeel), Hij hoopt hartsgrondig dat het goede de kans krijgt.

Johannes kiest de slimste formulering om Jezus ertoe te bewegen een anti-uitspraak te doen.: 'die volgt ons niet'.

We moeten wellicht rekening houden met het feit dat er exorcisten waren die in Jezus' Naam duivels uitdreven. De handenlingen schrijven: 'Ook enkele rondtrekkende Joodse exorcisten probeerden de naam van de Heer

⁴⁹ Marcus 6,52; 7,18; 8,17-21; 9,10; 9,32; 10,38.32.

⁵⁰ Mc 7,17. Het reisverhaal begint in 8,27. Jezus komt thuis in Capharnaüm; vgl. 9,28.33; 10,10. Mr 8:31; Mt 16:21; Lu 9:22.

⁵¹ Lv 2,13; Nu 18,19; Ez 43,24.

⁵² Mt 17:23.

⁵³ Marcus 8:33.

⁵⁴ Niet zo ongewoon volgens Marcus. Mc 10:16 'Hij omarmde hen en zegende hen, terwijl Hij hun de handen oplegde'.

⁵⁵ Mr 10:33-45; Mt 20:20-28.

⁵⁶ Mr 10:13-16; Mt 19:13-15; Lu 8:15-17.

Jezus af te roepen over mensen die in de macht waren van boze geesten; ze zeiden dan: 'Ik bezweer u bij Jezus die door Paulus wordt verkondigd'⁵⁷.

9:39 μη κωλυετε. In een andere parabel zegt Jezus hetzelfde: 'Laat ze samen opgroeien tot de oogst, en in de oogsttijd zal ik tegen de maaiers zeggen: Haal eerst het onkruid bijeen en bind het in bussels om het te verbranden, maar verzamel de tarwe in mijn schuur'⁵⁸.

9:40 ὅς ουκ εστιν καθ' ἡμων ὑπερ ἡμων εστιν. 'Niet tegen ons is voor ons' is bij Mattheus 'Wie niet met Mij is, is tegen Mij, en wie niet met Mij bijeenbrengt, verstrooit'⁵⁹. Het is als met de 'jaloerse God'. Je kunt niet neutraal zijn. Maar het is niet aan ons als medemens om te oordelen over de andere mens. Zoals hierboven al is gezegd God wil het goede een maximum kans geven en maximaal belonen: dat is primordiaal.

9:41 ὅτι Χριστου εστε. Ook het kleinste is aan Christus gegeven, ook de kleinste vertegenwoordigt Christus, we zijn allemaal even groot en even klein, want wat kunnen we. De geest van Jezus maakt ons groot⁶⁰. Zoals de wijsheid in het Eerste verbond omschreven als de vreeze des Heren. Is de wijsheid van het Tweede Verbond vanuit het leven in Jezus' Naam, in Jezus' genade⁶¹.

9:42 Het ware beter 'tov lo' לֵא בֵּין' een Hebreeuwse term 'het ware toffer'.

9:43 εις την γεενναν, εις το πυρ το αβεστον. Niet Hades⁶², maar wel Gehenna⁶³. Αβεστον

---

⁵⁷ Hand. 19:13.

⁵⁸ Mattheus 13:30.

⁵⁹ Mattheus 12:30.

⁶⁰ Als we in Hem zijn Rom 8:9; 1 Kor. 1:12; 2 Kor. 10:7.

⁶¹ In Jezus zijn is een Paulinische uitdrukking: Rom 8:9; 1 Kor 1:12; 2 Kor. 10:7.

⁶² Griekse god van de onderwereld, zoon van Cronus en Rhea, getrouwd met Persephone noemde Hades. Hij was schenker van rijkdom en had zo de bijnaam Pluto of Pluton (Gr. ploutos = rijkdom). In deze hoedanigheid noemden de Romeinen hem Dis (Lat.: dives = rijk). Hij bezat een onzichtbaar makende helm (Hadeskap). Zijn dienaren waren de broers Hypnus (Slaap) en Thanatus (Dood). Men noemde de onderwereld zelf ook Hades.

⁶³ Ook Mc 10:28 en Lc 12:5 vernoemen de Gehenna. Naar de Joodse midrasjim zouden de goddelozen berecht worden in het dal van de Gehenna. Strack-Billerbeck II, 19.

Engelse miniatuur XIde eeuw

Jubel, dochter van Jeruzalem, ziedaar Uw koning.

Onblusbare vuur. Mattheus noemt het 'eeuwige vuur'⁶⁴. De vallei van Hinnom was ontheiligd door de kinderoffers aan Moloch. Daarom werd het als stortplaats gebruikt. Daar was ongedierte en daar was vuur. Het beste symbool voor uiteindelijk verderf.

9:44-46 In het oudste manuscript staan die twee zinnen niet.

9:47 μονοφθαλμον. Met één oog.- Marcus spreekt van het 'koninkrijk', Mattheus schrijft 'leven'⁶⁵.

9:48 - ὁ σκωληξ αυτων. De worm verwijst eveneens naar het beeld van de Gehenna.

Wanneer zij naar buiten gaan zullen zij de lijken zien van de mensen die tegen Mij in opstand zijn gekomen: hun worm zal niet sterven, en hun vuur zal niet uitgaan; en zij zullen weezinwekkend zijn voor alle levenden⁶⁶.

9:50 εχετε εν εαυτοις αλλα Eens waren ze zout der aarde⁶⁷, genoemd. Het alternatief is dus nutteloos zijn, een uitgedoofde krater. Dat is de keuze een tussenvorm bestaat niet. Paulus schreef: 'omdat je lauw bent spuwt ik je uit'⁶⁸. Het koud of warm en niet koud en warm. Het zout is volgens Paulus 'de wijsheid'⁶⁹. In de Hebreeuwbrieff wordt in navolging van de Joodse exegete het richtende woord van JHWH als verwijzing aangegeven in dat verband. 'Want het woord van God is levend en krachtig. Het is scherper dan een tweesnijdend zwaard en dringt door tot het raakpunt van ziel en geest, van merg en beenderen. Het ontleeft de bedoelingen en gedachten van het hart'⁷⁰. Als er geen wijsheid is in de mens, als hij zich naar dat richtende woord niet voegt, dan sluit hij zich af van het leven, dan wordt hij krachteloos. 'Zijn hart is als as, zijn hoop is armzaliger dan stof, zijn leven waardeloziger dan leem, omdat hij Hem miskent die hem gevormd heeft'⁷¹ en hem een werkzame ziel heeft ingeademd en een geest van leven heeft ingeblazen'.

Het woord dat wij tot de andere rijken moet 'gekruid' zijn, 'gezouten', maar dan in de richting van het 'vredestichtende'. Hier zien we een Paulinische inslag waar we meer naar verwezen in die tekst⁷²: 'Bewaar de vrede onder elkaar'⁷³.

Zout werd ook gebruikt bij het offer⁷⁴.

Wanneer de christen het zout niet heeft van de wijsheid, waarmee zal men hem dan 'zouten', wellicht met het eschatologisch vuur, het 'vuur van de eindtijd'⁷⁵.

En de vrede bewaren dat zal het best slagen door niet hoogmoedig te zijn. Geheel deze aansporing steunt op psalm 131: 'Een bedevaartslied, op naam van David. HEER, ik draag mijn hart niet hoog, mijn ogen steken niet van trots; ik ben niet uit op grootse daden die mijn krachten te boven gaan. Verstilld ben ik en gerust: geborgen als een kind bij zijn moeder zo ben ik, als een kind. Israël, wacht in vertrouwen op de HEER van nu tot in eeuwigheid.'

Capharnaum

Nahum's stad, een vaak bezochte Galileese stad. In het Eerste Verbond wordt ze niet vernoemd. Nadat de Heer uit Nazareth was verdreven is hij wellicht in die stad gehuisvest⁷⁶.

Er gebeurt heel wat in Capharnaum⁷⁷. Omdat ze zijn 'gave' niet apprecieerden heeft Jezus ze wel eens hard toegesproken⁷⁸.

⁶⁴ Mattheus 18:8.

⁶⁵ Mattheus 18:9.

⁶⁶ Isa 66:24. Jer 7,30-8,3.

⁶⁷ Mt 5:13.

⁶⁸ Ik ken uw daden: u bent noch koud noch heet. Was u maar koud of heet! 16 Omdat u lauw bent en heet noch koud, zal Ik u uitbraken uit mijn mond.

⁶⁹ Kol.:4:'5 Gedraag u verstandig jegens de buitenstaanders. Benut de gunstige gelegenheid. 6 Laat uw spreken steeds innemend zijn, met een vleugje zout erbij, zodat u iedereen het juiste antwoord weet te geven.'

⁷⁰ Hebr. 4:12 -> Wijsheid 15:8 '

⁷¹ Wijsheid 15:8.

⁷² Rom 12:18; 2 Kor. 13:11.

⁷³ 1 Thess. 5:13.

⁷⁴ EX 30:35; Lev 2:13. Bij het reukoffer (o.a.hars van de 'balsemboom'), bij het spijsoffer, (Lev :2:2) brand- en zoenoffers Ez 43:24., (Josephus, Antiquitates 3.9.1), toonbroden (Lev 24:7). Strack-Billerbeck II, 23.

⁷⁵ Een verklaring die door de Franse synopsis van Benoit en Boismard wordt gegeven.

⁷⁶ Mt 4:13-16 Lu 4:16-31.

⁷⁷ Mt 8:5,14,15 9:2-6,10-17 15:1-20 Mr 1:32-34.

Het lag aan de westkust van de zee van Galilea. Het 'land Gennesaret,' in de buurt, was een van de meest voorspoedige en dichtst bevolkte gebieden van Palestina. Het lag aan de grote baan van Damascus naar Acco en Tyrus. Capharnaum was misschien Tell Hum, ongeveer twee mijlen Zuid-West van de plaats waar de Jordaan in het meer vloeit. We vinden er grote ruïnes, fundamenteën en overblijfselen o.a. van een synagoge, waarvan men denkt dat ze gebouwd is door de centurio uit Lucas 7:5⁷⁹. We weten dat Jezus er meerdere keren is geweest⁸⁰. Een andere stelling situeert Capharnaum te Khan Minyeh, drie mijlen verder Zuidwaarts de kust van het meer.

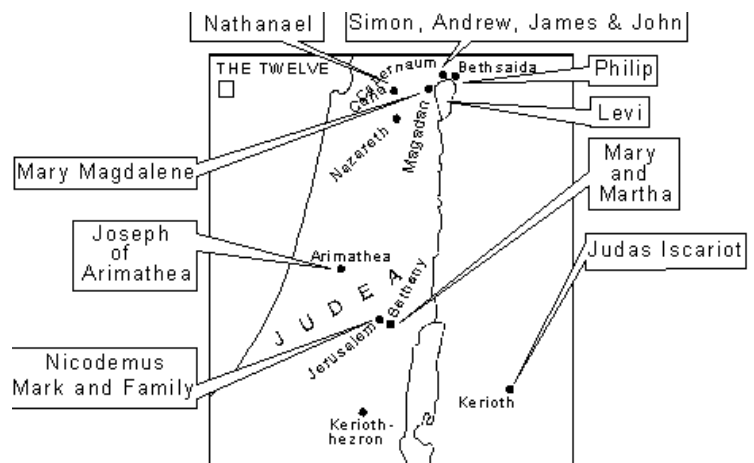
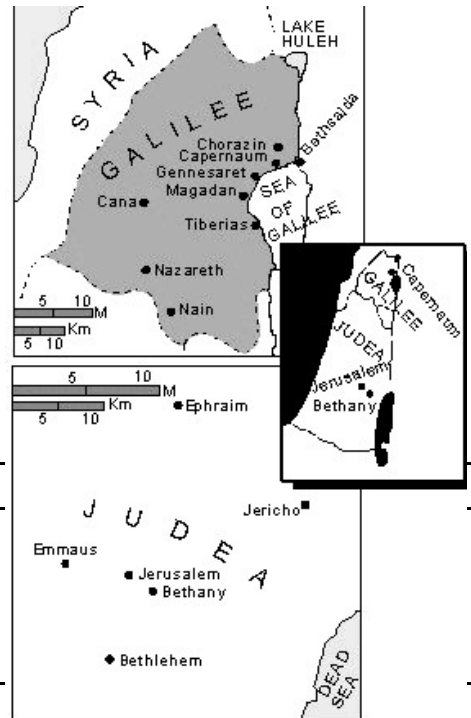
De leerlingen

De leerlingen van Jezus kwamen voor het grootste deel uit de buurt van Capharnaum.

De namen van de apostelen⁸¹ worden in het evangelie vaker genoemd. Mattheus 10: 2 De namen van de twaalf apostelen zijn deze: allereerst Simon, die Petrus genoemd wordt, en dan Andreas, zijn broer, Jakobus van Zebedeüs, en Johannes, zijn broer, 3 verder Filippus en Bartolomeüs, Tomas en de tollenaar Matteüs, Jakobus van Alfeüs⁸² en Taddeüs⁸³, 4 Simon Kananeüs⁸⁴ en Judas Iskariot⁸⁵, die Hem overgeleverd heeft.

Verantwoordelijke uitgever:

Henri VANDENBERGHE,
 Rek. 776-5924226-48
 Abeelseweg 60, 8970 POPERINGE
 ☎ 057 335610

⁷⁸ SVV Matthew 11:23 En gij, Kapernaum! die tot den hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden. Want zo in Sodom die krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op den huidigen dag gebleven zijn.

⁷⁹ SVV Luke 7:5 Want hij heeft ons volk lief, en heeft zelf ons de synagoge gebouwd.

⁸⁰ Joh 6:59 Mr 1:21 Lu 4:33.

⁸¹ Mattheus 10:2-4 Marcus 3:16-19 Lucas 6:13-16 Hand. 1:13,26

⁸² Btekenis van Alfeus: zoon die zijn broer vervangt.

⁸³ Lebbaeus, 'met het hart', inwoner van een stad in Babylonië.

⁸⁴ Men vertaalt nu 'de dweper', vroeger de Zeloot. Zeloten waren een eerder revolutionaire groep, die later actief was.

⁸⁵ Een man uit Kariot, Jos 15:25.